

Γ' κλίση (Declinatio tertia)

Η τρίτη κλίση περιέχει ονόματα και από τα τρία γένη.

1) στην **ονομαστική του ενικού** τελειώνουν σε ένα από τα φωνήεντα (a), e, o, s. ή σε ένα από τα ληκτικά σύμφωνα: c, t, l, r, m, n, s, x ή ληκτικά συμφωνικά συμπλέγματα: bs, ns, ms, ps, rs, rbs, rps, lx, rx.

2) στη **γενική του ενικού** έχουν όλα κατάληξη **-is**: urb-s (=πόλη) → urb-is, mare (=θάλασσα) → maris.

1) Τα τριτόκλιτα ονόματα διακρίνονται ανάλογα με το χαρακτήρα του θέματος σε:

α') **φωνηεντόληκτα ή ισοσύλλαβα** → με χαρακτήρα i

β') **συμφωνόληκτα ή περιπτοσύλλαβα** → με χαρακτήρα άφωνο (b, p -c, g-d-t), υγρά ή έρρινο (l, r, m, n) ή συριστικό (s ή v)

2) Τα φωνηεντόληκτα είναι όλα ισοσύλλαβα.

π.χ. civis (=πολίτης) → civis, sedes (=έδρα) → sedis.

Τα συμφωνόληκτα είναι όλα **περιπτοσύλλαβα**:

π.χ. rex (=βασιλιάς) → regis, lapis (=πέτρα) → lapid-is

Σημείωση: Κυρίως και τα φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα αρχικά ήταν περιπτοσύλλαβα, αλλά παρουσιάζονται ως ισοσύλλαβα, επειδή ο χαρακτήρας i του θέματός τους συγχωνεύτηκε με το i και e των καταλήξεων που ακολουθεί.

Από τα τριτόκλιτα ονόματα

1) τα **αρσενικά** και τα **θηλυκά** έχουν σε όλες τις πτώσεις τις ίδιες καταλήξεις: από αυτά άλλα είναι:

- **καταληκτικά**, δηλ. έχουν στην ονομαστική του ενικού την κατάληξη **-s**,
- **ακατάληκτα** χωρίς καμιά κατάληξη στην ονομαστική του ενικού: **dux** (=ηγεμόνας) (από το duc-s), **puppis** (=πρύμνη), **consul** (=ύπατος), **orātor** (=ρήτορας) κτλ.

2) τα **ουδέτερα** έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τα αρσενικά και θηλυκά στη **γενική**, τη **δοτική** και την **αφαιρετική** (**ενικού** και **πληθυντικού**), και είναι όλα **ακατάληκτα**, δηλ. δεν έχουν καμιά κατάληξη στην ονομαστική του ενικού: animal (=ζώο), mare (θάλασσα)

Από τα τριτόκλιτα ονόματα

1) τα **αρσενικά** και τα **θηλυκά** έχουν σε όλες τις πτώσεις τις ίδιες καταλήξεις: από αυτά άλλα είναι καταληκτικά, δηλ. έχουν στην ενική ονομαστική την κατάληξη **s**, άλλα είναι **ακατάληκτα** χωρίς καμιά κατάληξη στην ενική ονομαστική: **dux** ηγεμόνας (από το **duc-s**), gen. **duc-is**, **purpuri-s** πρύμνη gen. **purpuri-s**, **consul** ύπατος, gen. **consul-is**, **orator** ρήτορας, gen. **oratoris**, κτλ.

2) τα **ουδέτερα** έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τα αρσενικά και θηλυκά μόνο στη γενική, τη δοτική και την αφαιρετική (ενικού και πληθυντικού), και είναι όλα **ακατάληκτα**, δηλ. δεν έχουν καμιά κατάληξη στηνονομαστική του ενικού: **animā** ζώο, gen. **animā-is**, **mare** θάλασσα, gen. **mar-is**, κτλ.

Από τα τριτόκλιτα ονόματα

1) Άλλα είναι **μονόθεμα**, σχηματίζουν δηλ. όλες τις πτώσεις από ένα θέμα: **dux** → **duc-is** κτλ., **lapis** → **lapid-is** κτλ., **orator** → **orator-is** κτλ.

2) Άλλα είναι **διπλόθεμα**, σχηματίζονται δηλ. από δύο θέματα, ένα στην ονομαστική και κλητική και άλλο για τις άλλες πτώσεις: **miles** (=στρατιώτης) → **milit-is** κτλ., **homo** (=άνθρωπος) → **homin-is** κτλ., **corpus** (=σώμα) → **corpōr-is** κτλ.

arxaia-latinika.gr

Καταλήξεις αρσενικών:

-o, -or, -os, -er, -es, -is, -quins, -nis

Καταλήξεις θηλυκών:

-x, -as, -is, -es, -do, -go, -io

Καταλήξεις ουδετέρων:

-c, -al, -e, -nt, -ar, -aus, -us

**Αρσενικά και θηλυκά
Συμφωνόληκτα ή περιτοσσύλλαβα**
(καταληκτικά ή ακατάληκτα, μονόθεμα ή διπλόθεμα)

dux= ηγεμόνας, **pastor** = βοσκός, **homo** = άνθρωπος, **urbs** = πόλη

SINGULARIS				
Nom.	dux	pastor	homo	urbs
Gen.	duc- is	pastor- is	homin- is	urb- is
Dat.	duc- i	pastor- i	homin- i	urb- i
Acc.	duc- em	pastor- em	homin- em	urb- em
Voc.	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc- e	pastor- e	homin- e	urb- e
PLURALIS				
Nom.	duc- es	pastor- es	homin- es	urb- es
Gen.	duc- um	pastor- um	homin- um	urb- ium
Dat.	duc- ibus	pastor- ibus	homin- ibus	urb- ibus
Acc.	duc- es	pastor- es	homin- es	urb- es
Voc.	duc- es	pastor- es	homin- es	urb- es
Abl.	duc- ibus	pastor- ibus	homin- ibus	urb- ibus

Όμοια κλίνονται τα: **lux** (luc-is, θηλ.) φως, **rex** (reg-is) βασιλιάς, **lex** (leg-is, θηλ.) νόμος, **judex** (judic-is) δικαστής, **lapis** (lapid-is) πέτρα, **pes** (ped-is) πόδι, **civitas** (civitat-is) πολιτεία, **virtus** (virtut-is) αρετή, **miles** (milit-is) στρατιώτης, **princeps** (princip-is) άρχοντας, πρώτος, **orator** (orator-is) ρήτορας, **uxor** (uxor-is) η σύζυγος, **arbor** (arbör-is, θηλ.) δέντρο, **mos** (mor-is αρσεν.) ήθος, **flos** (flor-is αρσεν.) άνθος, **tellus** (tellur-is) γη, **lepus** (lepör-is) λαγός, **mulier** (mulier-is) γυναίκα, **pulvis** (pulver-is) σκόνη, **sermo** (sermon-is) λόγος, **praedo** (praedon-is) ληστής, **virgo** (virgin-is) παρθένος, **ordo** (ordin-is αρσεν.) τάξη, **flamen** (flamin-is) ιερέας, **tibicen** (tubicin-is) αυλητής - (κατά το urbs), stirps (stirp-is) ρίζα, **arx** (arc-is) ακρόπολη, **gens** (gent-is, θηλ.) έθνος, **mors** (mort-is, θηλ.) θάνατος, **pons** (pont-is αρσ.) γέφυρα κ.ά. (ανάμεσα σ' αυτά και το nix, niv-is, χιόνι, plur. gen. nivium· αρχικό θέμα ningu- [πρβλ. ningu-it χιονίζει]).

Σημείωση: Μερικά ακατάληκτα συμφωνόληκτα σε **-er** στις άλλες πτώσεις, εκτός από την ονομαστική και κλητική του ενικού, συγκόπτουν το **e** που βρίσκεται εμπρός από το χαρακτήρα **r**. Τέτοια είναι: α') τα συγγενικά ονόματα pater (patr-is) πατέρα, mater (matr-is) μητέρα και frater (fratr-is) αδελφός, β') τα ονόματα imber (imbr-is) βροχή, uter (utr-is) ασκί, venter (ventr-is αρσεν.) κοιλιά και τα ονόματα των τεσσάρων μηνών September (Septembr-is), October, November και December.

Φωνηεντόληκτα ή Ισοσύλλαβα

(Μονόθεμα ή διπλόθεμα)

civis = πολίτης, nubes = νεφέλη

	SINGULARIS	
Nom.	civis	nubes
Gen.	civ-is	nub-is
Dat.	civ-i	nub-i
Acc.	civ-em	nub-em
Voc.	civis	nubes
Abl	civ-e/ civi	nub-e
	PLURALIS	
Nom.	civ-es	nub-es
Gen.	civ- ium	nub- ium
Dat.	civ-ibus	nub-ibus
Acc.	civ-es (civ-is)	nub-es (nub-is)
Voc.	civ-es	nub-es
Abl	civ-ibus	nub-ibus

Όμοια κλίνονται:

α΄) όπως το **civis** τα: avis (θηλ.) = πτηνό, navis = πλοίο, collis = λόφος, fascis (αρσεν.) = δέσμη, hostis = εχθρός, orbis = κύκλος, mensis = μήνας, unguis = νύχι, piscis = ψάρι, vallis = κοιλάδα κ.ά.

β΄) όπως το **nubes** τα: aedes (aed-is, θηλ.) = ναός, **sēdes** = έδρα (sed-is) αλλά **sedum!!!**, fames (fam-is) = πείνα, rupes (rup-is, θηλ.) = βράχος (απόκρημνος) κ.ά.

Ουδέτερα, συμφωνόληκτα ή φωνηεντόληκτα

(Μονόθεμα ή διπλόθεμα)

aequor = πέλαγος, **nomen** = όνομα, **corpus** = σώμα, **mare** = θάλασσα,

	SINGULARIS			
Nom.	aequor	nomen	corpus	mare
Gen.	aequor -is	nomin -is	corpor -is	mar -is
Dat.	aequor -i	nomin -i	corpor -i	mar -i
Acc.	aequor	nomen	corpus	mare
Voc.	aequor	nomen	corpus	mare
Abl.	aequor -e	nomin -e	corpor -e	mar -i
	PLURALIS			
Nom.	aequor -a	nomin -a	corpor -a	mar -ia
Gen.	aequor -ium	nomin -um	corpor -um	mar -ium
Dat.	aequor -ibus	nomin -ibus	corpor -ibus	mar -ibus
Acc.	aequor -a	nomin -a	corpor -a	mar -ia
Voc.	aequor -a	nomin -a	corpor -a	mar -ia
Abl.	aequor -ibus	nomin -ibus	corpor -ibus	mar -ibus

arxaia-latinika.gr

Όμοια κλίνονται:

α) όπως το **nomen** τα: flumen (flumīn-is) = ποταμός, certāmen (certamīn-is) = αγώνας, caput (capīt-is) = κεφαλή κ.ά.

β) όπως το **corpus** τα: onus (onĕr-is) = φορτίο, opus (oper-is) έργο, robur (robĕr-is) = ξύλο δρύινο κ.ά.

γ) όπως το **mare** τα: animal (animāl-is) = ζώο, exemplar (exemplār-is) = παράδειγμα, par (par-is) = ζευγάρι κ.ά.

δ) όπως το **aequor** τα: marmor (marmĕr-is) = μάρμαρο, fulgur (fulgŭris) = αστραπή, uber (ubĕr-is) = μαστός, ōs (or-is) = στόμα, aes (aer-is) = χαλκός, ius (iur-is) = το δίκαιο, κ.ά.

Διαφορετικός σχηματισμός μερικών πτώσεων των τριτοκλίτων.

Από τα τριτόκλιτα ονόματα:

1) Έχουν την αιτιατική του ενικού σε **-im** (αντί σε -em):

α') τα εξής ισοσύλλαβα προσηγορικά ονόματα:

febris πυρετός, **puppis** πρύμνη, **sitis** δίψα, **turris** πύργος, **tussis** βήχας και **secūris** τσεκούρι, όλα τα θηλυκά (sing. acc. febrim, puppim, sitim, turrim, tussim, securim):

β') τα ισοσύλλαβα σε **-is** ονόματα ποταμών και πόλεων, **Albis**, **Tibēris**, **Neapōlis** (sing. acc. Albim, Tiberim, Neapolim).

2) Έχουν την αφαιρετική του ενικού σε **-i** (αντί σε -e):

α') όσα λήγουν στην αιτιατική του ενικού σε **-im**: febris - febrī, puppis - puppī, Albis - Albi, κτλ.

► **Σημείωση:** Στην αφαιρετική του ενικού πολλές φορές έχουν **-i** αντί **-e** και τα ονόματα **civis** πολίτης, ignis (αρσ.) φωτιά, navis πλοίο και imber βροχή, (civi, igni, navi, imbri). Του ignis ο τύπος της αφαιρετικής ενικού igni είναι ο κανονικός στις φράσεις ferro et igni (= με φωτιά και σίδηρο), aqua et igni interdicere (= να απαγορεύεται παροχή νερού και φωτιάς).

β') τα ονόματα **μηνών** σε **-is** ή **-er**,

π.χ. Aprīlis, November κτλ. και τα προσηγορικά ονόματα σε **-is**, που αρχικά ήταν επίθετα, όπως aequālis, annālis (ενν. liber), natalis (ενν. dies), Atheniensis κτλ. (sing. abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, nalali, Atheniensi):

αντιθέτως τα κύρια ονόματα που στην αρχή ήταν επίθετα, σχηματίζουν την αφαιρετική του ενικού κανονικά σε **-e**: Juvernālis, Celer, Felix, sing. abl. Juvernale, Celere, Felīce.

γ') τα **ουδέτερα** που λήγουν σε **-e**, **-al** (**-al**, **-is**) και **-ar** (**-ar**, **-is**) όπως mare, animal, calcar (πτερνιστήριο) (sing. abl. mari, animāli, calcāri).

3) Έχουν την ονομαστική (αιτιατική και κλητική) του πληθυντικού σε **-ia** όσα ουδέτερα τριτόκλιτα λήγουν σε:

-e,

-al

-ar

π.χ. **mare**, mar-ia - **animal**, animal-ia, **calcar**, calcar-ia. Ο σχηματισμός σε **-ia** της ονομαστικής πληθυντικού αυτών των ουδετέρων είναι κανονικός, γιατί το θέμα τους στην αρχή έχει το χαρακτήρα **-i**.

4) Έχουν τη γενική του πληθυντικού σε -ium (αντί σε -um):

Α') τα ισοσύλλαβα (ή φωνηεντόληκτα με χαρακτήρα i)

π.χ. civis - civium, collis - collium, navis - navium, aedes - aedium, nubes - nubium κτλ.

***Εξαιρούνται** τα canis σκύλος, iuvenis νεανίας και **sedes** έδρα (plur. gen. canum, iuvenum, sedum).

Β') από τα περιπτοσύλλαβα (ή συμφωνόληκτα):

α') όσα έχουν θέμα που τελειώνει σε δύο ή περισσότερα σύμφωνα,

π.χ. urbs (θ. urb-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is, θ. oss-), imber (θ. imbr-): plur. gen. urb-ium, arc-ium, pontium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium.

***Εξαιρούνται** τα τρία συγγενικά ονόματα **pater, mater, frater** (θ. patr-, matr, fratr-): **plur. gen. patr-um, matr-um, fratr-um.**

β') τα ονόματα: **dos** (dot-is) προίκα, **fauces** (μόνο στον πληθυν.), **fraus** (fraudis) λις (lit-is), **mus** (mur-is), **nix** (niv-is), **vires** (πληθ.), τα εθνικά σε -as (ātis) και -is (-itis), π.χ. Arpinas - Arpinates, Samnis-Samnitēs. Ακόμη τα ονόματα **nostras, vestras, optimātes** (πληθ.) και **penātes** (πληθ.): plur. gen. **dot-ium, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium, penat-ium.**

Γ') τα ουδέτερα σε -e, -al και -ar: mare-mar-ium, animal-animal-ium, calcar-calcarium.

Σημείωση:

- Τα ισοσύλλαβα ή φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα σχηματίζουν κανονικά τη γενική πληθυντικού σε **-ium**, επειδή από την αρχή το θέμα τους έχει το χαρακτήρα i, π.χ. civis (θ. civi-) civ-ium, aedes (θ. aedi-) aed-ium κτλ.
- Από τα περιπτοσύλλαβα ή συμφωνόληκτα μερικά σχηματίζουν κανονικά τη γενική πληθυντικού σε **-ium**, επειδή και αυτά αρχικώς ήταν φωνηεντόληκτα (με χαρακτήρα i). π.χ. το ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens έθνος κ.ά. (η ονομαστική ενικού ήταν στην αρχή art-is, part-is, mort-is, gent-is).
- Τα άλλα συμφωνόληκτα που σχηματίζουν αυτή την πτώση σε **-ium**, τη σχηματίζουν κατ' αναλογία προς τα προηγούμενα: arx - arc-ium, urbs-urb-ium, pons-pont-ium, imber-imbr-ium, fraus-fraud-ium, κτλ.

5) όσα αρσενικά και θηλυκά σχηματίζουν τη γενική του πληθυντικού σε-ium, σχηματίζουν και την αιτιατική πληθυντικού συνήθως σε -is (αντί σε -es): civis - civis (= πολίτες), hostis-hostis (= εχθρούς), parspartis (= μερίδες).

Ανώμαλα ουσιαστικά τρίτης κλίσης

Bos= βόδι, **caro** = κρέας, **vis** = δύναμη, **senex** = γέροντας, **Juppiter** = Δίας

SINGULARIS					
Nom.	bos	caro	vis	senex	Juppiter
Gen.	bovis	carnis		senis	Jovis
Dat.	bovi	carni		seni	Jovi
Acc.	bovem	carnem	vim	senem	Jovem
Voc.	bos	caro		senex	Juppiter
Abl.	bove	carne	vi	sene	Jove
PLURALIS					
Nom.	boves	carnes	vires	senses	
Gen.	bovum, boum	carnium	virium	senium	
Dat.	bobus, bubus	carnibus	viribus	senibus	
Acc.	boves	carnes, carnis	vires	senses	
Voc.	boves	carnes	vires	senses	
Abl.	bobus, bubus	carnibus	viribus	senibus	

arxaia-latinika.gr

Dido = Διδώ, **Hercules** = Ηρακλής, **Plato** = Πλάτωνας, **Geryon**= Γηρυόνης

SINGULARIS				
Nom.	Dido	Hercules	Plato/ Platon	Geryon/ Geryones
Gen.	Didonis/ Didus	Herculis/ Herculi	Platonis	Geryonis/ Geryonae
Dat.	Didoni/ Dido	Herculi	Platoni	Geryoni/ Geryonae
Acc.	Didonem/ Dido	Herculem/Herculen	Platonem/ Platona	Geryonem/ Geryonen
Voc.	Dido	Hercule/ Hercle	Plato/ platon	Geryone/ Geryone
Abl.	Didone	Hercule	Platone	Geryone